

Słowa kluczowe: uprawnienia, izba zawodowa, wielodyscyplinarność, projektowanie zintegrowane, profil osobowości absolwenta.

Abstract: Formal foundations of practising the profession of a landscape architect in Poland are not stabilised. The pluralism of teaching in nature and agriculture schools, as well as in technical universities creates an attractive spectrum of graduates. What is interesting is the balance between the natural ethos (derived

from the art of gardening) and the building ethos (derived from architecture). Teaching landscape architecture is especially multidisciplinary, with integrated designing being a distinctive example of that. The work of a teacher on future novice landscape architects requires – in addition to a rigorous teaching them profession – also an intensive work on their personality profiles.

Key words: license, vocational chamber, multidisciplinary, integrated designing, graduate's personality profile.

Dr inż. arch. Sabina Kuc¹

TECHNO-KREACJA W ARCHITEKTURZE KRAJOBRAZU²

TECHNO-CREATION IN LANDSCAPE ARCHITECTURE

■ „Architekt krajobrazu jeśli nie chce być ‘projektantem stanu istniejącego’, nie może nie wejść w nurt współczesnych eksperymentów. Tu otwiera uśpione możliwości, również wymiany myśli i partnerstwa z twórcami reprezentującymi dziedziny pokrewne”.³ Na przestrzeni lat, motorem napędowym twórczych poszukiwań w dziedzinie architektury były różne czynniki. Jednym z tych, które nadal pełnią wiodącą rolę aktywizującą i inspiracyjną, są nowe technologie.⁴

Wykorzystanie ich na szeroką skalę w architekturze krajobrazu, wykształciło nową politykę architektoniczną ukierunkowaną na kreatywność, piękno i innowacje,⁵ którą można określić mianem *techno-kreacji*. Najnowsze materiały, techniki i technologie (agrarne, budowlane, multimedialne i wizualne), stały się pełnoprawnym twórczym w rękach architekta krajobrazu. Są siłą sprawczą wielu eksperymentów twórczych i – w czystym tego słowa znaczeniu – ich inspiracją. Powstałe w wyniku tego zjawiska dzieła, które cechuje duża siła ekspresji i stopień technizacji, mogą być ułożone w świecie rzeczywistym lub wirtualnym.

Technologia i kreacja a poszukiwania twórcze

Jaki jest zatem dopuszczalny zakres twórczych poszukiwań? Czyim potrzebom służy współczesna architektura, a w zasadzie jej odmiany, które gremia opiniotwórcze uznają za dokonania czasu?⁶ W odniesieniu do architektury krajobrazu omawiany nurt może być rozumiany dwojście: jako kreacja nowego krajobrazu lub tworzenie nowych wartości w krajobrazie. W obu przypadkach *techno-kreacja* obejmuje zjawiska, które przy wykorzystaniu rozmaitych technologii mogą tworzyć wszystkie krajobrazy – począwszy od naturalnych, poprzez sztuczne, na wirtualnych kończąc. Zjawiskami tymi są:

- architektura high-tech, która „wydaje się być samo potwierdzającą, superaktywną, nie potrzebującą komplementacji”,⁷ z fascynacją wizualną stroną technologii i techniki,
- architektura *techno-logiczna* wyrastająca z logosu techniki,⁸ logiczna jak technologia, która ją współtworzy (zachwyty nad powtarzalnością, unifikacją i szybkością wytwarzania),
- „postmodernizm ekologiczny czyli mądrą otwartość współczesnej techniki i technologii na kontekst – zarówno przeszłości jak i przyrody”,⁹ architektura ekologiczna z technologią służącą naturze, nierzadko ukrytą przed oczami odbiorcy (Il. 1),

- architektura wirtualna wygenerowana dzięki technikom multimedialnym i wizualnym, z którą dopiero się oswajamy
- architektura *low-tech* jako „proces demokratyzacji technologii (...), podważenia dogmatu rozwoju techniki jako jedynej wartości i wymiaru cywilizacji”.¹⁰

Obserwujemy dziś wszechobecną *techno-kreację* zaszczepioną na fascynacji najnowszą techniką. Fascynacja ta przejawia się w sprzężeniu zwrotnym dwóch zjawisk – technologii¹¹ i kreacji, jako nierozzerwalnych przymiotów tworzonego dzieła. Taki sposób podejścia tworzy silnie zauważalną tendencję we współczesnym kształtowaniu architektury krajobrazu. Trzeba nadmienić, iż *techno-kreacja*, to pole działań artystycznych w których zarówno technologia, jak i kreacja występują na

¹ Instytut Projektowania Budowlanego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

² Poniższy tekst stanowi kolejny etap w publikowaniu materiałów opracowanych w ramach grantu *Współczesne technologie budowlane jako tworzywo architektoniczne w kształtowaniu wnętrza krajobrazowych*, (grant KBN, numer projektu badawczego 4 T07F 004 27, umowa numer 1539/T07/2004/27, rok realizacji 2006, kierownik projektu i jedyny wykonawca Kuc S.). Wcześniejsze publikacje na ten temat i wystąpienia na konferencjach m.in. Sabina Kuc, *Techniki budowlane uniwersalnym kanonem w sztuce ogrodowej*, XI Konferencja Naukowa: Uniwersalne kanony artystyczne w sztuce ogrodowej, Kraków 2004; Kuc S., *Techno-kreacja w architekturze krajobrazu*, Materiały konferencyjne, VI Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Techniczna: Problemy projektowe w kontekście nowych technologii budowlanych, PAN O/Kraków i ZBO Wydział Architektury PK, Kraków, 2005, ss. 43–48; Kuc S., *Techno-kreacja jako koncepcja architektonicznej organizacji przestrzeni ogrodu*, XII konferencja naukowa z cyklu sztuki ogrodowej i dendrologii historycznej nt: „Ogrody architektoniczne”, Kraków, 4–5.11.2005; Kuc S., *Techno-Creation as a Concept of Architectural Organisation of Green Areas in Intelligent Buildings*, 4th International Congress on Intelligent Building Systems, InBus 1–2.06.2006, Kraków 2006, materiały konferencyjne, ss. 93–100, Kuc S., *Rozważania o podłodze. Kicz czy oryginalność? – betonowa kostka brukowa we współczesnej architekturze krajobrazu*, Dni Betonu, Tradycja i nowoczesność, Wisła, 09–11.10.2006, materiały konferencyjne, ss. 821–829.

³ Böhm A., *Krajobraz wolności manowce czy nowa tradycja*, skróty wystąpienia otwierającego konferencję: *W poszukiwaniu nowego stylu ogrodowego*, Kraków, Nasza Politechnika, 6 (36)/02, ss. 25–26.

⁴ Miodek J., *Rozmyślajcie nad modą – Kariera technologii*, Wiedza i Życie, nr 6, 2001.

⁵ Paprzyca K., *Nowa generacja architektury, Zespoły mieszkaniowe, Teoria-projekty-realizacje*, Środowisko mieszkaniowe, 2004, Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej, ss. 182–183.

⁶ Drapella-Hermansdorfer A., *Idea jedności w architekturze*, Wrocław 1998.

⁷ Kolakowski M.M., *Rewolucja z beczki Diogenesa (w wyszukany świecie „niskich technologii”)*, Architektura i Biznes, 6, 2005, ss. 34–43.

⁸ Drapella-Hermansdorfer A., *op.cit.*

⁹ Królikowski J., *Interpretacje krajobrazów*, SGGW, Warszawa 2006.

¹⁰ Kolakowski M.M., *op.cit.*

¹¹ Miodek J., *op.cit.*

równorzędnej pozycji. Jest to platforma nowego myślenia, poszerzenia oraz tworzenia otoczenia człowieka, tworzenia nowych lub odtwarzania starych wartości estetycznych i użytkowych, inspirowanych zastosowaniem zarówno aktualnych technik i technologii, jak i tych zapomnianych. Wreszcie, technokreacja może przejawiać się w prowadzeniu badań i aktywizowaniu rozwoju technik i technologii (w tym również nowych materiałów) w celu realizacji koncepcji twórczych.

Generatorami eksperymentów technokreacyjnych w architekturze krajobrazu mogą być przy tym:

- nowinki techniczne (inżynieria),¹²
- wolność tworzenia i odbioru (demokratyzacja sztuki),
- zapotrzebowanie na zjawiska szokujące (psychologia).

Warto zauważyć, choć nie wszyscy są przygotowani na tego rodzaju percepcję, że oprócz krajobrazów w świecie rzeczywistym (Il. 1,2) powstawać mogą również krajobrazy wirtualne (Il. 4). Wśród krajobrazów rzeczywistych odnajdujemy zarówno te odnawiane i przywracane do życia *in situ*, jak i te „wytworzo-

ne” od nowa, w przestrzeniach otwartych i zamkniętych, w tym także całkowicie wykonane, z tworzywa innego niż roślinny – „sztucznego” tworzywa krajobrazowego (Il. 4). Natomiast krajobrazy wirtualne modelowane i eksponowane mogą być przy użyciu technik multimedialnych i wizualnych, lub istnieć całkowicie w wirtualnej rzeczywistości będącej domeną współczesnych technik komputerowych.

W tak wielopoziomowym i wieloznaczeniowym obszarze artystycznym nie sposób określać granic twórczych poszukiwań, a już tym bardziej wyznaczać reguł o charakterze moralnym, choć niejednokrotnie chciałoby się aby eksperymenty twórcze nie przekraczały granic dobrego smaku, nie obrażały godności człowieka i jego uczuć.

Technologie budowlane a kreacja krajobrazu.

„Nowe technologie i materiały budowlane, zintegrowane z elektroniką, odgrywają w kształtowaniu miast i obiektów rolę większą niż kiedykolwiek; przybliżają przestrzeń ziemską do

przestrzeni kosmicznej. Efekty traktowane do niedawna jako fantastyczno-naukowe, stają się konkretnymi składnikami krajobrazu architektonicznego.”¹³

Efektom mariażu technologii i kreacji są dzieła w krajobrazie, nierzadko z pogranicza sztuk pięknych, happeningu i architektury. Różna bywa nie tylko ich forma, ale także skala rozwiązań oraz zakres oddziaływania emocjonalnego. Tu, przykładowo możemy wymienić krajobrazy stworzone z wykorzystaniem nowych technologii i materiałów budowlanych użytych jako konstrukcja lub warstwa wykończeniowa.

W przypadku konstrukcji technologie i materiały mogą być częścią kompozycji niewidoczną dla oka – np. stropodachy lub występować jako elementy eksponowane. Jako warstwa wykończeniowa materiały budowlane mogą naśladować naturalne tworzywo zielone np. sztuczna trawa lub naturalne materiały budowlane np. sztuczna skała, albo występować jako tworzywo elementów w kompozycjach tradycyjnie zielonych zastępując rośliny.

Proces coraz powszechniejszego wprowadzania technologii i materiałów budowlanych do komponowania przestrzeni zielonych przejawia się zarówno w tworzeniu całych założeń jak i ich pojedynczych elementów.

Materiałami, które stają się integralną częścią kompozycji krajobrazowych są szkło – zarówno w postaci tafli przezroczystych, lustrzanych jak i szklanych brył; tworzywa sztuczne – pod postacią płyt, materiałów rolowych lub granulatów; stal czarna i nierdzewna – w postaci siatek, prętów, blach; beton i kruszywa – w różnych formach.¹⁴

Wszystkie z nich w rozmaitych postaciach, zestawieniach kolorystycznych i fakturach, są z powodzeniem używane do wykonywania elementów przestrzennych w krajobrazie.

Podsumowując, *techno-kreacja* w krajobrazie to stworzenie nowych możliwości jego kształtowania pod wieloma względami: formy – poprzez pomysły formalne powstałe w przestrzeniach zielonych dzięki postępowi techniki, a także poprzez uzyskanie form dotychczas trudnych do zrealizowania z uwagi na

ograniczenia techniczne (inżynierskie); funkcji – dzięki nowym możliwościom odtwarzania zniszczonych przestrzeni zielonych, tworzenia nowych funkcji dla przestrzeni zielonych np. jako części budynków inteligentnych; racjonalnych i ekonomicznych rozwiązań technicznych – zapewniających bezpieczeństwo użytkowania, bezawaryjność i trwałość.¹⁵

Stusznosc wykorzystywania osiągnięć techniki budowlanej w kształtowaniu form krajobrazowych w sposób techno-artystyczny potwierdza stwierdzenie Aleksandra Böhma, iż „twórczość to także innowacyjne pomysły naszych kolegów inżynierów, które mogą być dla nas bezcenną inspiracją”.¹⁶

Streszczenie: Nowe materiały i technologie stają się rzeczowymi materiałami w rękach architektów krajobrazu. Są one inspiracją do działań artystycznych i eksperymentalnych. Wynikiem tego procesu są arcydzieła w świecie realnymi i rzeczywistości wirtualnej.

Słowa kluczowe: krajobraz, projektowanie, nowe technologie, percepcja krajobrazu

Abstract: *New materials and technologies are becoming real materials in the landscape architects' hands. They are an inspiration for artistic and experimental works. The results of this process are masterpieces in the real world and in a virtual reality.*

Key words: landscape, designing, new technologies, landscape perception.

¹² Böhm A., *op.cit.*

¹³ Kosiński W., *Nowe technologie a piękno i ekologia miast*, V Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Techniczna: Problemy projektowe w kontekście nowych technologii budowlanych, Kraków, 24.10.2003, ss.132–144

¹⁴ Amidon J., *Radical Landscapes, Thames and Hudson*, London, 2002; Brown J., *Der Moderne Garten*, Eugen Ulmer, Stuttgart 2002, s. 224; Cooper P., *New Tech Garden*, Mitchell Beazley, London 2002; Conran T., *Dan Pearson, Nowoczesne Ogrody*, Arkady 2000;

¹⁵ Kosiński W., *Tradycja i nowoczesność betonu w małej architekturze krajobrazu*, [w:] Konferencja Dni Betonu. Tradycja i Nowoczesność. Kraków 2004, ss. 659–679; Maluga L., *Szkło artystyczne w kompozycji architektonicznej*, Architekt, 3–2001, ss. 48–5; www.sztukakrajobrazu.pl.

¹⁶ Böhm A., *op.cit.*

Prof. arch. dipl. ing. Werner Kvarda, dr Winifred E.H. Blum¹

UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE DLA ROZUMIENIA ISTOTY GLEBY ORAZ METOD UŻYTKOWANIA GRUNTÓW – CD.

LIFELONG LEARNING FOR UNDERSTANDING SOIL AND LAND USE SYSTEMS – CONTINUATION

■ *The 'learning region' should be seen as a continuous learning process, that provides the region with a cross-sectoral platform to discuss sustainable land use development as a precondition for ecological awareness for collective action.*

It requires good levels of trust between regional and local administration and the different elements of stakeholders in the region based on the experience of working successfully together. It should enable the environmental and nature protection institutions together to release the potential of public, regional and

■ *„Region uczący się” to region uczestniczący w kształceniu ustawicznym, zapewniającym multidyscyplinarną platformę dla omawiania zasad rozwoju zrównoważonego użytkowania ziemi, jako warunek wstępny dla budowania świadomości ekologicznej wspólnych działań. Wymaga to wysokiego poziomu zaufania pomiędzy administracją regionalną (województwą) a lokalną oraz różnymi grupami osób zainteresowanych (organizacjami*

¹ *University of Natural Resources and Applied Life Sciences, Vienna.*